

บทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

Leadership Roles in the Development of Ban Lao Community, Chaiyo District, Ang Thong Province

อภิชาติ พานสุวรรณ¹ อติสร ภู่อสาร²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการแสดงบทบาทของผู้นำที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาชุมชน บ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง 2) วิเคราะห์บทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามความคาดหวังและที่ปฏิบัติจริงและ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยงานวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 185 ชุด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check-List) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 ท่าน ผลของการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคต่อการแสดงบทบาทของผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ ผู้นำชุมชนยังขาดความรู้ด้านการบริหารงาน ขาดทักษะในการทำงาน ขาดแคลนบุคลากรและขาดงบประมาณ ขาดการประสานงานทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่มีเวลาในการร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง 2) ประชาชนส่วนมากมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทองทั้ง 7 ด้าน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการรักษา/อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านและระดับมาก 5 ด้าน และ 3) แนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ด้วยการพัฒนาตัวผู้นำก่อนให้มีความรู้ทักษะการทำงาน ความเข้าใจกฎระเบียบ ความรู้ในชุมชน ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามารถด้านการประสานงาน การจัดหาและบริหารงบประมาณ การสร้างความร่วมมือในชุมชน การนำนวัตกรรมมาสร้างอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้กับคนในชุมชน

คำสำคัญ : บทบาทผู้นำ การพัฒนาชุมชน

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (การปกครองท้องถิ่น) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา E-mail : apichat_asm@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา E-mail : somni@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study problems and obstacles concerning actual leadership roles in the development of Ban Lao Community, Chaiyo District, Ang Thong Province; 2) analyze expected and actual leadership roles in community development; and 3) suggest guidelines for developing leadership roles in the development of Ban Lao Community, Chaiyo District, Ang Thong Province. The mixed methods research, based on quantitative and qualitative data, was the methodology used for the study. The quantitative data were collected from the sample of 185 people by using a checklist questionnaire and analyzed by the statistical tools including mean and standard deviation. The qualitative data were collected from 7 key informants by using a semi-structured, in-depth interview. The findings were as follows: 1) Lacks of management knowledge, working skills, human resources, budget, coordination within and outside the community, cooperation in doing activities provided, participation in doing activities provided due to working schedules and understanding of the role of the self were considered to be the problems and obstacles concerning actual leadership roles in the development of Ban Lao Community, Chaiyo District, Ang Thong Province. 2) In terms of 7 leadership roles including infrastructure development, promotion of quality of life, community organization, safety in life and property, economy, preservation and conservation of natural resources, arts, cultures and tradition as well as local wisdom in the area of education, 5 roles were considered to be at a high level while 2 roles are considered to be at a moderate level for leadership in the development of Ban Lao Community. 3) The development of working skills; knowledge and understanding of rules and regulations concerned, the background information of the community and the philosophy of sufficiency economy; co-operative skills; budget seeking and management; promotion of collaboration in the community; and an application of innovations for creating jobs in the community were the key roles suggested in the guidelines for developing leadership in the development of Ban Lao Community.

Keywords: leadership role, community development

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การสร้างความเจริญ ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกด้าน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยมุ่งพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ให้ดำเนินการพัฒนาและ แก้ไขปัญหาชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนที่มี อยู่ให้มากที่สุดปรีชา พรหมจันทร์ (2542, หน้า 15) จาก ความหมายข้างต้นสิ่งที่ต้องคำนึงในการพัฒนาชุมชนอีก อย่างคือ ปัจจัยที่สามารถทำให้ชุมชนพัฒนา ได้แก่ ปัจจัย จากภายใน เช่น ผู้นำ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น และชาวบ้านภายในชุมชน ปัจจัยจากภายนอก เช่น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการ พัฒนาชุมชน กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เข้ามาใน ชุมชน เห็นได้ว่าการพัฒนาชุมชนจะมีปัจจัยหลายอย่างที่จะ ส่งผลให้ชุมชนพัฒนา แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ชาวบ้าน ในชุมชนและผู้นำชุมชน ถ้าขาดสองอย่างนี้ก็จะพัฒนาไม่ สำเร็จ ถึงแม้ว่าบางชุมชนจะมีโครงสร้างพื้นฐานภายใน ชุมชนดีสภาพสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนสมบูรณ์มีทุนใน ชุมชนมากมาย แต่ถ้าผู้นำชุมชนบริหารจัดการไม่ได้สิ่งที่มี อยู่ในชุมชนเหล่านั้นก็สูญเปล่า ทำให้การพัฒนาชุมชน จะต้องผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพและสามารถเป็นที่ ยอมรับของคนในชุมชนในทุกๆด้าน ต้องทำให้คนในชุมชน เชื่อมั่นในตัวผู้นำ และต้องทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนมื่อ ให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆกัน ข้อดี ของการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนได้อย่างตรงจุดและเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจริงไม่ใช่เป็นแผนพัฒนาจาก ภาครัฐ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นที่ศึกษาบทบาทของผู้นำ ในการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะชุมชนชนบ้านลาว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอำนาจทองเพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาชุมชนต่อไป

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประเภทของวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา บทบาทผู้นำใน การพัฒนาชุมชนบ้านลาวโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยและได้ นำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

2.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลจากประชาชนในชุมชน บ้านลาวโดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

2.1.1.1 ประชากรในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนในชุมชน บ้านลาว จำนวน 342 คน

2.1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคัดเลือกโดยวิธีการคำนวณหาขนาด ตัวอย่างตามวิธีของทาโร่ ยามานะ (Yamane, p. 1967) ได้ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 185 คนและผู้วิจัยได้คัดเลือก โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากจำนวนประชากรทั้งหมด โดยคำนวณ จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane)

2.1.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย ลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ สำนวนรายการ (Check – List) ประกอบด้วยข้อมูล ส่วนต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษาอาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

2.1.1.4 วิธีสร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักการทฤษฎีจากตำราเอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัย

2) นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย

3) สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ระดับความคิดเห็นมาก ระดับความคิดเห็นปานกลาง ระดับความคิดเห็นน้อย และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แล้วนำมาพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขสอดคล้องรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยผู้ตอบแบบสอบถามประเมินค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน การแปลค่าความหมาย

ระดับคะแนน 1 ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 2 ระดับความคิดเห็นน้อย

ระดับคะแนน 3 ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ระดับคะแนน 4 ระดับความคิดเห็นมาก

ระดับคะแนน 5 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (try out) ในอำเภอวังน้อย (try out) จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณ

ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม ใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยนายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน ผู้นำทางความคิดหรือปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน

2.1.1.5 สถิติที่ใช้ในการอภิปรายผล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และมีการใช้ค่าทางสถิติตามจุดหมายของการวิจัยดังนี้

2.1.1.6 การใช้สถิติอธิบายลักษณะ

ข้อมูล (Describing Data) เป็นการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายลักษณะของข้อมูลที่ใช้สถิติจำแนกออกเป็นร้อยละ การแจกแจงออกเป็นความถี่ ($\bar{X}$) การคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีทั้งข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม เช่น การเลือกตอบ (Check – List) เป็นต้น

2.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative

Research) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนและการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (guided interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างหรือมีคำสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (keywords) เป็นแนวทาง กล่าวคือ มีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดที่มีค่าสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อคำถามที่มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถตอบคำถามจากการสัมภาษณ์เจาะลึกสามารถให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ตลอดจนข้อเท็จจริงและความเห็น การแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกต่อเรื่องที่สัมภาษณ์ได้อย่างเป็นอิสระ อันจะทำให้การประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีความลึกและรอบด้านมากขึ้น

2.1.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยกลุ่มผู้นำในชุมชน อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทองซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 ท่าน ดังนี้

- 1) นายกหรือรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 ท่าน
- 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน
- 3) ครูผู้สอน 1 ท่าน
- 4) กำนัน 1 ท่าน
- 5) ผู้ใหญ่บ้าน 1 ท่าน
- 6) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 ท่าน
- 7) ผู้นำชุมชน 1 ท่าน

2.1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

- 1) การศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนและรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง แหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ

รายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยต่อไป

- 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำ และบริบทการเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม ประชากร วัฒนธรรมเทคโนโลยีและข้อมูลพื้นที่ในการวิจัย

- 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างหรือทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมาดำเนินการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนในเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการโดยเบื้องต้นก่อนเพื่อที่จะนำแนวความคิดหรือข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการมาใช้ในการปรับปรุงข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านซึ่งได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษุกร นาคน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปดำเนินการทดลองสัมภาษณ์ (Try Out) กับผู้นำชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อที่จะนำสภาพปัญหาหรือข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการปรับปรุงครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป

5) กำหนดกระบวนการ ขั้นตอน และแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 7 ท่าน

6) แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย ข้อคำถามจำนวน 6 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล สำคัญ

ส่วนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทหน้าที่ของผู้นำ

ส่วนที่ 4 เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่กับความคาดหวังของชุมชน

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 6 แนวทางการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูล สำคัญ

7) การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขอความร่วมมือจากองค์กรหรือบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการประสานงาน การนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ บันทึกข้อมูลโดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึกเสียงหากได้รับอนุญาต เพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

8) การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

จากเอกสาร (documentary research) โดยพิจารณาประเด็นหลักที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็น ประเด็นย่อย (sub-themes) และ หัวข้อย่อย (categories) โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ในระหว่างการดำเนินกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการสะท้อน (reflecting) ควบคู่ไปด้วย เพื่อเสริมสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยครั้งนี้มีความแกร่งและแม่นยำ (rigor) และมีความเข้มข้น (intensive process) มากยิ่งขึ้น

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ข้อมูลด้านปัจจัยพื้นฐานของประชาชน

พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 เพศหญิงจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมาประชากรมีอายุ 51-60 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 น้อยที่สุดประชากรมีอายุ 20-30 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 พบว่าระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.6 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมา ระดับการศึกษา ปวช.36 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 น้อยที่สุดระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 พบว่าอาชีพของประชากรส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมา อาชีพเกษตรกร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 น้อยที่สุดอาชีพกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 รองลงมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 70 คน

คิดเป็นร้อยละ 37.8 น้อยที่สุดรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ

3.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$, S.D. = 0.579) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก 2 ข้อและระดับปานกลาง 3 ข้อ

3.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาวด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.66$, S.D. = 0.603) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาวด้านการจัดระเบียบชุมชน

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านการจัดระเบียบชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D. = 0.650) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านการจัดระเบียบชุมชน อยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก 4 ข้อและระดับปานกลาง 1 ข้อ

3.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาวด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.01$, S.D. = 0.633) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

3.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านเศรษฐกิจ

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.57$, S.D. = 0.570) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก 4 ข้อและระดับปานกลาง 1 ข้อ

3.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาวด้านการรักษา/อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลป วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านการรักษา/อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลป วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.52$, S.D. = 0.517) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านการรักษา/อนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ และระดับปานกลาง 2 ข้อ

3.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนา ชุมชนบ้านลาวด้านการศึกษา

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.581) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการ พัฒนาชุมชนบ้านลาว ด้านการศึกษา อยู่ในระดับอยู่ใน ระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ

3.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนา ชุมชนบ้านลาว โดยภาพรวม

พบว่า การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.87$, S.D. = 0.621) และเมื่อ วิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า การวิเคราะห์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้าน ลาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และ ระดับปานกลาง 2 ข้อ

4. อภิปรายผล

4.1 ปัจจัยพื้นฐานของประชาชน

พบว่าประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 เพศหญิงจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมา ประชากรมีอายุ 51-60 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อย ละ 32.4 น้อยที่สุดประชากรมีอายุ 20-30 ปีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 พบว่าระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.6 จำนวน 96 คน

คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาระดับการศึกษาปวช. 36 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 น้อยที่สุดระดับการศึกษา ปริญญาโท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 พบว่า อาชีพของประชากรส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมาอาชีพ เกษตรกร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 น้อยที่สุดอาชีพกานัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 คน คิด เป็นร้อยละ 1.6 และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 รองลงมารายได้เฉลี่ยต่อ เดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 70 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.8 น้อยที่สุดรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001- 25,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

2. ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาท ผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.621) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด เป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของบทบาทผู้นำใน การพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยอภิปรายเป็นหลายด้านดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานพบว่าประชาชน ส่วนมากให้ความพอใจเป็นปานกลางในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์ รายละเอียดเป็นรายข้อ ซึ่งพบว่าโครงสร้างพื้นฐานเป็นไป ตามประสิทธิภาพที่ดีพอต่อโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยจารุพร เพ็งสกุล (2545) พบว่ามีความ พัฒนาภายในชุมชนเสมอ ๆ

2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตพบว่าประชาชน ส่วนมากให้ความพอใจเป็นอย่างมากในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์ รายละเอียดเป็นรายข้อ ซึ่งพบว่าส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อ การปรับปรุงผลงานของผู้นำให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับวิจัยจารุพร เพ็งสกุล (2545) พบว่า บุคคลากรมีการ มุ่งมั่นพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนพบว่าประชาชนส่วนมากให้ความพอใจเป็นอย่างมากในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายชื่อ ซึ่งพบว่าการจัดระเบียบชุมชนในการให้จัดระเบียบภายในชุมชนประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยจารย์ เพ็งสกุล (2545) พบว่า มีการพัฒนาคนภายในชุมชนตลอดเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินพบว่าประชาชนส่วนมากให้ความพอใจเป็นปานกลางในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายชื่อ ซึ่งพบว่าความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้มีความรู้ในการสอดส่องภายในชุมชนตัวเองให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย พิมาน วงศ์อภัย (2533) พบว่า มีการส่งเสริมความรู้ให้กับคนในองค์กรเพื่อเป็นเหตุเป็นตาภายในชุมชนที่ดีขึ้น

5) ด้านเศรษฐกิจพบว่าประชาชนส่วนมากให้ความพอใจเป็นอย่างมากในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายชื่อ ซึ่งพบว่าเศรษฐกิจการกระตุ้นต่อการเจริญเติบโตของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรืออาจเป็นเพราะผู้นำมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย พิมาน วงศ์อภัย (2533) พบว่าเป็นการต่อยอดช่วยสนับสนุนเป็นตามแผนพัฒนาภายในชุมชนเพื่อความก้าวหน้า

6) ด้านการรักษา/อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าประชาชนส่วนมากให้ความพอใจเป็นอย่างมากในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายชื่อ ซึ่งพบว่าด้านการรักษา/อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นไปอย่างได้ดีและความสำคัญของการวางแผนงานในชุมชนให้เป็นไปตามหลังศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยจารย์ เพ็งสกุล (2545) พบว่า ผู้นำมีการพัฒนาภายในชุมชนไปอย่างเหมาะสม เช่นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้แก่ประชาชน

7) ด้านการศึกษา พบว่าประชาชนส่วนมากให้ความพอใจเป็นอย่างมากในด้านนี้ซึ่งวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายชื่อ ซึ่งพบว่าการศึกษาเป็นไปอย่างได้และการสนับสนุนในชุมชนให้เป็นไปตามขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย พิมาน วงศ์อภัย (2533) พบว่า ผู้นำในชุมชนสนับสนุนการศึกษาให้มีการศึกษาในภาคบังคับ

3.3 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาวอำเภอลำโฮย จังหวัดอ่างทอง

แนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้นำในการพัฒนาชุมชนบ้านลาว อำเภอลำโฮย จังหวัดอ่างทอง ด้วยการพัฒนาตัวผู้นำก่อนให้มีความรู้ มีทักษะการทำงาน ความเข้าใจกฎระเบียบ ความรู้ในชุมชน ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามารถด้านการประสานงาน การจัดหาและบริหารงบประมาณ การสื่อสาร การสร้างความร่วมมือในชุมชน การนำนวัตกรรมมาสร้างอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้กับคนในชุมชนด้วยการพัฒนาทั้งหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรระยะยาว โดยสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

5.1.1 ผู้นำและผู้บริหารโรงเรียนควรทำงานร่วมกันมากกว่านี้ หรือร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและเด็กในชุมชน

5.1.2 ควรพัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพให้ชาวบ้านเพื่อสร้างรายได้

5.1.3 สนับสนุน ส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ศิลปะของท้องถิ่น

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรศึกษาวิจัย ความพร้อมของชุมชนในการจัดทำโครงการท่องเที่ยวชุมชน นวัตกรรมเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2552). บทบาทผู้นำกับการพัฒนา.
กรุงเทพฯ. ค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2552, จาก
<http://www.uin thai.net/index.php>.
- จารุพร เฟิงสกุล. (2545). ความคาดหวังของผู้นำชุมชนต่อบทบาทนักพัฒนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2534). ภาวะผู้นำ. ค้นเมื่อธันวาคม 2550, จาก
<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=16823> 5
- พิมาณ วงศ์อภัย. (2533). ปัจจัยให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุดปรียา พรหมจันทร์.(2542). การพัฒนาชุมชน. ค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2553, จาก
<http://www.scribd.com/pongdach/d/26833571>